

מדינת ישראל, משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על הוראת מדעי החברה

ט' אב, תשפ"א
18 יולי, 2021

לכבוד : מנהלי בתי הספר
מרכזי מקצוע מדעי החברה בבתי"ס
מורים למדעי החברה

שלום רב,

הנידון : חוזר מדעי החברה - תשפ"ב - 1

אנו מתכבדים בזאת לפרט מידע נהלים והנחיות במקצועות מדעי החברה עם פתיחת שנה"ל תשפ"ב.

3	דבר המפמ"ר
5	1. זרקור על הדגשי משרד החינוך והמזכירות הפדגוגית
7	2. חידושים במקצוע יוזמות חדשות ושיתופי פעולה
10	3. הוראה למידה ומידע על בחינות הבגרות במדעי החברה בשנת הלימודים תשפ"ב:
18	4. פיתוח מקצועי במדעי החברה לשנה"ל תשפ"ב
19	5. אתר המפמ"ר
19	6. הגשת בקשות לבדיקת בחינות בגרות בעל פה
21	רשימת מדריכים במדעי החברה תשפ"ב

בברכת שנה טובה,

דנה פרידמן

מפמ"ר מדעי החברה ומנהלת המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים

העתק:

ד"ר מירי שליסל- יו"ר המזכירות הפדגוגית
גבי דליה פניג- מנהלת אגף א' לפיתוח פדגוגי וסגנית יו"ר המזכירות הפדגוגית
גבי אלירז קראוס- ראש אשכול חברה ורוח, המזכירות הפדגוגית
גבי דסי בארי, מנהלת האגף לחינוך על יסודי
מר דוד גל- מנהל אגף הבחינות
מר עבדאללה חטיב- מנהל אגף א' לחינוך במגזר הערבי
גבי איה חיראדין- ממונה על החינוך הדרוזי

מדינת ישראל, משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף רוח וחברה
הפיקוח על הוראת מדעי החברה

מר מוחמד אלהיב – ממונה על החינוך הבדואי
מנהלי המחוזות

המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך, בנין לב-רם, רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים 91911,
טל': 073-3931407, כתובת דואר אלקטרוני : danielaf@education.gov.il

דבר המפמ"ר

מורים ומורות יקרים ויקרות,

יאנוש קורצ'ק אמר " הדרך שבחרתי לי למטרתי איננה הקצרה ביותר וגם לא הנוחה ביותר , ברם היא הטובה ביותר....." את ההמשך לא ציטטתי אך הרשו לי לקוות שהדרך המשותפת שבה אנו הולכים יחד, על אף מורכבותה, היא אכן הטובה ביותר עבור תלמידינו, עבורנו, ועבור מקצועותינו.

שנת הלימודים תשפ"ב תמשיך בסימן התחדשות במקצועות מדעי החברה למרות אתגרי שנת הקורונה ומתיחות ביטחונית עמם התמודדנו. **תכנית הלימודים החדשה בפסיכולוגיה** אשר נכנסה להוראה בשנת הלימודים תשפ"ב לתלמידי מגמת מדעי החברה הלומדים בכיתה י' תקיף החל משנה"ל תשפ"ב את כלל תלמידי הפסיכולוגיה. החל מקיץ תשפ"ב ייבחנו כלל התלמידים האינטרניים בבחינת בגרות על פי התוכנית החדשה בלבד.

תכנית לימודים חדשה בסוציולוגיה - בשנת תשפ"ב נמשיך את ההערכות ומעגל הפיתוח המקצועי בתחום לקראת הכלתה של התוכנית החדשה החל משנה"ל תשפ"ג לתלמידי כיתות י'.

מדע המדינה - ספר הלימוד לתכנית החדשה במדע המדינה נמצא בתהליכי בדיקה ואנו מקווים שגם תכנית לימודים זו תשתלב ותיכנס להוראה בשנה"ל תשפ"ג לתלמידי כיתות י'.

שנה"ל תשפ"ב תמשיך להציב בפנינו אתגרים חדשים בתחום ההוראה המקוונת. לרשות התלמידים והמורים עומדים השיעורים המקוונים בתחומי הדעת השונים: פסיכולוגיה, סוציולוגיה וכלכלה וכן חומרי למידה מקוונים (סרטונים, כתבות דיגיטליות, חדרי בריחה) המאוגדים ונגישים בגוגל קלאסרום. פרטים לגבי אופן הכניסה לקלאסרום בהמשך חוזר זה בכל אחד מתחומי הדעת ו/או באמצעות יצירת קשר עם המדריכה הארצית לנושא.

בנוסף, ניתן להגיע אל הקלטות השיעורים באמצעות מאגר ההקלטות בקישור הבא: <https://pop.education.gov.il/online-learning/vod-broadcasts> (יש לבחור בחיפוש את תחום הדעת המבוקש: **פסיכולוגיה, סוציולוגיה, מדעי המדינה, כלכלה, אפשר לבחור אחד או יותר**)

מומלץ לשלב שיעורים ותכנים אלה במהלך ההוראה השוטפת, דיגיטלית, היברידית ופיסית בשנת הלימודים הקרובה.

בשל הקורונה שליוותה את חיינו בשנה וחצי האחרונות תימשך מדיניות המיקוד גם בשנה"ל תשפ"ב לתלמידי י"א-י"ב העתידיים להבחן בקיץ תשפ"ב בבחינות הבגרות. לאור דיונים ובקשות שלכם, המורים, החלטנו שלא לשנות את מיקוד החומר כך שמיקוד תשפ"א יהיה תקף גם בשנה"ל תשפ"ב, מובן שבשל חשיבות כלל הנושאים בתוכנית הלימודים, כולל אלו שלא נכללו במיקוד, חשוב להתקדם בלמידה על פי המצב בכתות. **מיקוד התכנים בכל אחד מהמקצועות מפורט באתר המפמ"ר** והוא כולל את תכני ההוראה שיש ללמד והחומר שלא ייכלל בבחינת הבגרות בקיץ תשפ"ב. תכנים אלו מחייבים בהוראת המקצוע הן כמקצוע הבחנות חיצוני והן כמקצוע היבחנות פנימי. **טרם הוחלט באשר לחוקי המענה בבחינות הקיץ תשפ"ב ועל כך נעדכנכם בהמשך.** לתשומת ליבכם! **יש לשמור את אקסל הציונים, המחווון ותיעוד של כלל מרכיבי ההערכה על פיהם נקבע הציון. על בית הספר לשמור מגוון של עבודות ברמות ביצוע שונות לצורכי בקרה ומשוב כפי שיקבע ויפורסם בהמשך וכנהוג במקצוענו מאז תחילת הרפורמה.**

מקצועות מדעי החברה עברו בשנים האחרונות שינויים משמעותיים לאור רפורמת הלמידה המשמעותית. בשנת הלימודים תשפ"ב נעמיק את התהליכים שהתחלנו בהם: שילוב שאלות העמ"ר בבחינות הבגרות במדעי החברה, שילוב חלופות

בהוראה-למידה-והערכה ושילוב כתיבת מטלת הביצוע במסגרת ההעמקה והרחבה בתחומי הדעת של מקצועותינו. כזכור, בשנת תש"פ **עודכנה חוברת חלופות בהערכה** שנכתבה עם תחילת רפורמת הלמידה המשמעותית הנגישה באתר המפמ"ר. בין היתר שולב בה דגם מחייב להגשת מטלות הערכה חלופית לאישור המדריך המחוזי ומחונן להערכת רפלקסיית התלמידים במטלות השונות. כמו כן בוצעו עדכונים בחלופות השונות. נרחיב על נושא הלמידה העצמאית שהמזכירות הפדגוגית לוקחת בו חלק ונרחיב את נקודת המבט שלנו על שילוב ערכים באמצעות התייחסות גם לחיזוק מיומנויות רגשיות וחברתיות.

עוד בחוזר זה על שילוב המעורבות החברתית במקצועות מדעי החברה, העמקה והרחבת שילוב ה MOOC בהוראת מדעי החברה במקצועות: פסיכולוגיה וכלכלה, **תיק תכניות לימודים**, שיתופי פעולה עם האגודה הסוציולוגית, שילוב סביבות למידה מתוקשבות למטלות הביצוע ועבודות החקר והנחיות כלליות.

לקראת שנת הלימודים תשפ"ב אני שמחה להודיע כי התחדשנו באתר מפמ"ר חדש. האתר מעודכן ורלוונטי מתמיד. האתר נוח לניווט ונעים לעין ותוכלו למצוא בו את המידע הדרוש כמורה של מקצוע מדעי החברה. כתובת האתר היא [/https://pop.education.gov.il/tchumey_daat/social-sciences/high-school](https://pop.education.gov.il/tchumey_daat/social-sciences/high-school)

לסיום, אאחל לכולנו שתהא שנת הלימודים תשפ"ב שנת שלום, בריאות והמשך עשייה פדגוגית וחינוכית מעמיקה.

1. זרקור על הדגשי משרד החינוך והמזכירות הפדגוגית

1.1 למידה משמעותית ויישומה במקצועות מדעי החברה

עקרונות ותפיסת הלמידה המשמעותית תופסים מקום מרכזי בתהליכי ההוראה-למידה-הערכה במערכת החינוך. השנה נשלב התחדשות נרחבת וכניסתן של תכניות לימודים חדשות (סוציולוגיה בתשפ"ג) יחד עם העמקה וביסוס של הקיים. במסגרת זו מדעי החברה ימשיכו להשתלב בשנה"ל תשפ"א ביוזמות הבאות:

למידה עצמאית- מדיניות הלמידה של משרד החינוך בשנת תשפ"ב מגדירה כמטרה מרכזית את כינונה וטיפוחה של יכולת למידה עצמאית. למידה עצמאית מבוססת על שלש הנחות יסוד- האחת- שהתלמידים חייבים להיות פעילים על מנת להבין באמת את מה שהם לומדים. שנית – רכישת מיומנויות למידה עצמאיות הכרחית הן להבנה הן להמשך התפתחות אישית ומקצועית לאורך החיים. שלישית- הלמידה העצמאית חייבת להתבצע בתוך הקשר רחב של ידע תכני. המעבר ללמידה עצמאית ברמות שונות מסמן מחדש את תפקידו המרכזי של המורה במסגרת התהליך – כמנחה ומלווה תהליכים של בניית הבנה. במהלך שנת הלימודים הקרובה, הטמעת הלמידה עצמאית תבוא לידי ביטוי בפיתוח המקצועי ובהצעות לדרכי הוראה-למידה-הערכה מותאמות. **אנו ממליצים לצוותי ההוראה לתכנן מראש באיזה שלבים של הלמידה ישולבו מתודות של למידה עצמאית.**

שילוב ערכים ומיומנויות רגשיות וחברתיות בהוראת מקצועות מדעי החברה- תחומי העיסוק של מדעי החברה מזמנים באופן טבעי עיסוק בסוגיית הערכים. למורה למדעי החברה תפקיד חשוב בחשיפת התלמיד לערכים המועלים תוך העיסוק בדילמות השונות ובמתן הזדמנויות לבחינתן של עמדות ערכיות שונות ודיון בהן במטרה לאפשר לתלמיד לרכוש כלים לשיקול דעת ערכי. יחד עם זאת, השנה החולפת בה התמודדנו עם מגיפת הקורונה העלתה על סדר היום, בעוצמה חזקה במיוחד, את הצורך בלמידה רגשית וחברתית בצד דיון בסוגיות ערכיות וחברתיות. הלמידה הריגשית-חברתית יכולה לפתח אצל הלומדים ערכים ומיומנויות תוך אישיות של הכוונה עצמית ומודעות עצמית וכן ערכים ומיומנויות בינאישיות של מודעות חברתית, התנהלות חברתית ואוריינות גלובלית.

תהליך החינוך וההוראה כולל בתוכו ידע, מיומנויות וערכים. שילוב ערכים ומיומנויות רגשיות וחברתיות מחזק את הלמידה, ויוצר תהליכים של צמיחה אישית – רגשית וערכית. הנחת היסוד שלנו היא כי תהליך הלמידה והתוכן הלימודי מעוררים בקרב המלמדת/ת והלומדת/ת תחושות, רגשות, אסוציאציות, חוויות אישיות ודילמות ערכיות, המשפיעות עליו/ה ועל הלמידה. שילוב ערכים ולמידה רגשית חברתית צריכים להיות חלק בלתי נפרד מההוראה בכיתות על מנת שהתלמידים יבטאו את הרגשות והמחשבות המתעוררים בהם במפגש עם החומר הנלמד, יבררו את הערכים, הכישורים והמיומנויות, הנגזרים מהתוכן הנלמד, ויבדקו כיצד יוכלו לחזק בתוכם וליישם בחייהם את אותם ערכים וכישורים.

נושא הערכים מקבל ביטוי גם במסגרת ההערכה: במסגרת חוברת החלופות להוראה-למידה-הערכה שולבו במחוונים המוצעים בחוברת המלצות להערכת ההיבט הערכי. **החל משנה"ל תשע"ו ואילך יש לשלב הערכה בהיבט הערכי בלפחות פעילות אחת. נציין כי בקרוב יפורסמו מחוונים לשילוב ערכים ומיומנויות תוך אישיות ובינאישיות בתחומי הדעת. למעוניינים להרחיב בנושא, לפניכם מסמך משותף למזכירות הפדגוגית ולשפ"י בנושא למידה ערכית ורגשית חברתית ובו מחוונים לשילובה בתחומי הדעת. [שילוב למידה רגשית חברתית וערכים בתחומי הדעת](#)**

הטמעת פריטי בחינות מקדמי חשיבה (כבעבר) ושאלות עמ"ר (ערך, מעורבות, רלוונטיות)- מהלך זה אשר החל בשנה"ל תשע"ז וקיבל ביטוי בפיתוח המקצועי, בשיח בכיתה ובשילוב שאלה בבחינת הבגרות (במשקל של 5-10 נקודות). שאלות העמ"ר בבחינות הבגרות תכלולנה סעיפי ידע וערכים. במקביל לתהליכי ההערכה, חשוב לחזק מהלך זה גם בתהליך ההוראה והלמידה. אנו מזכירים שעיקר מטרתנו הוא הלמידה בכיתה ותשובה נכונה תהא רק תשובה המבוססת על ידע תחום הדעת. **דגמים לשאלות עמ"ר כולל שאלות מבחינות הבגרות ניתן למצוא באתר הפיקוח על הוראת מדעי החברה** (תחת הודעות ויוזמות) למאמרים בנושא שאלות העמ"ר ולשאלות נוספות בכלל תחומי הדעת ראו **כאן** תהליכים אלו מתכתבים עם תהליכים אותם התחלנו להוביל בשנים קודמות ובהם נמשיך להתמקד גם בשנה"ל הקרובה :

1.2 שילוב המעורבות החברתית בהערכה החלופית בתחומי הדעת

השילוב בין החלופות בהערכה בתחום הדעת למעורבות החברתית יכול להעמיק את הלמידה. לשילוב בין החלופות בהערכה למעורבות החברתית יש ערך חינוכי רב בהעשרת תהליכי ההוראה-למידה ויצירת מוטיבציה למעורבות אזרחית וחברתית כתוצאה מלמידה המחברת בין עולם התוכן הלימודי למציאות החיים. בדרך זו נסייע לתלמידים בהתפתחותם האישית ובבניית זהותם ונחזק בהם את תחושת ערך העצמי, השייכות והמחויבות לקהילה, לחברה ולמדינה. בתכנית החינוכית המשולבת חשוב לכלול מ לשיח ערכי-רלקטיבי עם התלמידים על מנת לסייע להם לעבד את ההתנסות ולהפיק ממנה תובנות שיתרמו ללמידתם כמו גם לרכישת מיומנויות תוך ובינאישיות.

בשנת הלימודים תשפ"ב אנו ממליצים למורים למדעי החברה ליישם בבית ספרם את המהלך על בסיס העקרונות שבמסמך המצורף **קישור למסמך**

במקצועות מדעי החברה ניתן לשלב תהליך זה כחלק מתהליכי ההשכלה הכללית (המלצות ניתן למצוא **ביחידות ההשכלה הכללית באתר המפמ"ר**).

כמו כן ניתן לשלב את הנושא במסגרת עבודת החקר במדעי החברה (היחידה החמישית) פרקי הבחירה וההעמקה ובפרט במטלות הביצוע (נושאי ה- 30% במקצוע ההבחנות הפנימי או החיצוני) .

1.3 תיק תוכניות לימודים לעובדי הוראה

תיק תוכניות לימודים לעובדי הוראה הוא כלי מקוון חשוב ומשמעותי ללמידה. התיק מציג את כלל תוכניות הלימודים בכל תחומי הדעת, בכל שכבות גיל ובכל המגזרים. הוא מאפשר לתכנן את התהליך הלימודי והחינוכי ביעילות מרבית תוך כדי יצירת קשרים בין ידע, מיומנויות וערכים.

תיק תוכניות לימודים כולל את :

1. הידע הנדרש על פי תוכנית הלימודים.

2. המיומנויות המרכזיות בכל תחום דעת (קוגניטיביות, תוך אישיות ובין אישיות).

3. הערכים המרכזיים בתחומי הדעת השונים.

בנוסף, התיק כולל מגוון חומרי למידה, יחידות הוראה, סרטונים וכלי הערכה ומעודד ליזום, ליצור ולגוון את אופני הלמידה תוך כדי שימוש בכלים עכשוויים ברוח הלמידה המשמעותית.

התיק מהווה חלק ממהלך אסטרטגי לאומי רחב היקף, אשר נועד להתאים את הלמידה לאתגרי המאה ה-21. **קישור לתיק תוכניות לימודים** (יש להיכנס לחטיבה העליונה, למקצועות הבחירה).

1.4 אתר הפרקטיקות להוראה איכותית

בשנה"ל אחרונה רוכזו ואף פותחו על ידי משרד החינוך פרקטיקות להוראה איכותית. פרקטיקות אלו הועלו לפורטל הפדגוגי בכתובת <https://pop.education.gov.il/teaching-practices> ואתם מוזמנים להיכנס, להתרשם ולאמץ. בפרט מוזמנים לעיין בפרקטיקות שפותחו על ידי המזה"פ בנושא "[רעיון גדול](#)" שילוו את תפיסות ההוראה העתידיות שלנו

1.5 תכנית אידיאה

מרכז מדעני העתיד מפעיל בשיתוף עם משרד החינוך - האגף למחוננים ומצטיינים מספר תוכניות למצטיינים: תוכנית אודיסאה ותוכנית אלפא למצטיינים בתחומי המדעים ותכנית אידיאה לתלמידים מחוננים ומצטיינים, המגלים עניין וסקרנות בתחומי מדעי הרוח, החברה והאומנויות.

התכנית מעניקה חשיפה לעשייה אקדמית-מחקרית ברמה גבוהה, להתנסות ביישום מיומנויות חקר, לפיתוח חשיבה ביקורתית, לקריאה וכתובה ברמה גבוהה ולהבנת מורכבותם של תהליכים היסטוריים-חברתיים, פוליטיים, כלכליים ותרבותיים.

במסגרת התכנית התלמידים כותבים עבודת מחקר בתחומי מדעי הרוח, החברה והאומנויות בליווי אישי של מומחה מן האקדמיה. עבודת המחקר מוכרת על ידי משרד החינוך כעבודת גמר ברמה מוגברת (5 יחידות לימוד). כתיבת עבודת המחקר היא הזדמנות להעצמה ולהתפתחות אישית בתהליך מאתגר וארוך טווח.

למי מיועדת התכנית?

תכנית אידיאה מיועדת לתלמידים מחוננים ומצטיינים. ההשתתפות בתכנית היא במהלך הלימודים בכיתות י-י"א. ההרשמה בהיות התלמיד בכיתה ט'.

מידע נוסף על התכנית ואופן המיון אליה, ניתן למצוא באתר מרכז מדעני העתיד: www.madaney.net

להלן קישור לסרטון על התוכנית: <https://www.youtube.com/watch?v=i1vfOkDHFCU>

2. חידושים במקצוע יוזמות חדשות ושיתופי פעולה

2.1 שילוב mooc במסגרת הוראת מדעי החברה

במסגרת היערכותנו לשנה"ל תשפ"ב אנו ממשיכים בהעשרת תהליכי ההוראה-למידה-הערכה במדעי החברה בין היתר באמצעות שילוב מוקים בתהליכי ההוראה. ישנן אפשרויות שונות לגיוון והעשרת ההוראה באמצעות MOOC:

א. **השתלבות בהוראה במסגרת התיכון האקדמי המקוון באוניברסיטת תל אביב**- מהלך שהחל בשנה"ל תשע"ט במקצוע הכלכלה עם הקורס "צמיחה כלכלית וצדק חלוקתי" בו השתלבו תלמידי כלכלה מ-10 ביה"ס ברחבי הארץ ומוריהם. בשנה"ל תש"ף ותשפ"א התרחב המהלך, ובנוסף לקורס בכלכלה, שולב הקורס בפסיכולוגיה "מבוא למדעי הפסיכולוגיה" הלימודים נערכו במודל הפדגוגי של "כיתה הפוכה" ושולבו במסגרת מקצוע הכלכלה ובפסיכולוגיה בבתי ספר בהם המקצועות מוערכים בהערכה פנימית, ולחילופין כהערכה חלופית לבגרות חיצונית.

תכנית זו מהווה חלק מחזון משרד החינוך להנגשת האוניברסיטאות לכלל התלמידים. מהלך זה הינו יוזמה של אגף א' לפיתוח פדגוגי, במזכירות הפדגוגית, במספר תחומי דעת וביניהם תחומי הדעת שלנו.

בתי ספר המעוניינים להשתלב במהלך זה יידרשו:

ללימוד הקורס והשתתפות המורה בהשתלמות ייעודית שפותחה לנושא בהיקף של 60 ש'.
הוראת הקורס כחלק מתוך מקצוע ההבחנות הפנימי (50% ממקצוע ההבחנות הפנימי) או כחלק ממקצוע ההבחנות החיצוני (בתיאום עם המדריכה הארצית ומותנה בכך שפרקי הלימוד שיילמדו לא יהיו מתוך פרקי הלימוד לבחינת הבגרות).

יצוין כי על המורה יהיה לנסח ולאשר עם המדריכה הארצית בתחום את מטלת ההערכה החלופית על מרכיב זה. בתי ספר שמועמדותם לא תאושר יוכלו ללמד קורס זה (בחלקו או באופן מלא) בתיאום עם המדריך המחוזי והארצי. התכנית מתאימה בעיקר לתלמידים בעלי יכולות לימודיות טובות ואוטודידקטיות הלומדים בכיתות י"א וי"ב פסיכולוגיה וכלכלה.

ב. שילוב מוקים בהוראת פרקי התכנית השונים לדוגמא: מוק בנושא האישי. הכוונה היא לשילוב קורס באופן חלקי בלבד בהיקפים משתנים המותאמים לרמת הכיתה ואופיה. מומלץ כי מורים המעוניינים לשלב בהוראתם מוקים ישתתפו בקורס how2mooc אשר פותח על ידי מינהל מדע וטכנולוגיה. קישורי הרשמה ניתן למצוא בסעיף 4 העוסק הפיתוח המקצועי המתוכנן לשנה"ל תשפ"א.
מורים אשר ישלבו מוקים בהוראת התחום נדרשים לתאם זאת עם המדריך המחוזי והארצי.

2.2 סביבת למידה/מרחבי למידה דיגיטליים מלווי מקצוע

לקראת שנה"ל תשע"ט נבנו שתי סביבות דיגיטליות לשימוש מורי מדעי החברה, הסביבות נבנו בשיתוף עם אגף התקשוב במשרד החינוך והשימוש בהן הוא חופשי.

1. **סביבת יחידת חקר**, המכילה בתוכה את כל התכנים מתוך חוברת ההנחיות למורה ולתלמידו מחולקת לפי שלבי העבודה.
2. **סביבת מטלת ביצוע**, במאפשרת לתלמידים לעבוד באופן אישי וקבוצתי לפי ההנחיות המדויקות שבסביבת הלימוד.

הסביבות הדיגיטליות עשירות במדיה, אינטראקטיביות וגמישות. הן מאפשרות למורה אוטונומיה והתאמה לצורכי תלמידיו. הן מאפשרות תקשורת בין מורים ותלמידים ובין התלמידים לבין עצמם, ומפשטות תהליכי למידה שיתופיים. הסביבות נתונות בתוך מערכת לניהול למידה (LMS) המאפשרת: משוב, תמיכה, הנחיה ומעקב אחר תהליכי למידה. ניתן לראות את הסביבות בקישור זה, ואפילו להתנסות בהן. **חשוב לציין את תרומת הסביבות הללו דווקא בתקופת הקורונה, בה כלים דיגיטליים אלה סייעו רבות בידי המורים בהנחיית עבודת החקר.**
להזמנת הסביבה ושיכפול לכל תלמידי המגמה יש להיכנס ולהזמין מטופס זה.
סביבת החקר עודכנה לקראת שנה"ל תשפ"ב. מורים/בתי ספר נוספים המעוניינים להשתלב יעדכנו גם את המדריך המחוזי.

לקראת שנה"ל תשפ"א התקדמנו צעד נוסף בנושא והעלינו את סביבת יחידת החקר גם לגוגל קלאסרום. קישור לסביבה (חשוב לדעת שרק מי שיש לו הרשאת כניסה לסביבה יוכל להיכנס אליה) יחידה זו מצטרפת לסביבת הגוגלקלאסרום לתכנית החדשה בפסיכולוגיה (ראו פרטים בסעיף 3.2.2).

בשנה החולפת אף הושלמה סביבת גוגל קלאסרום למקצוע הכלכלה, וניתנה הרשאה לכל מורי הכלכלה לעשות שימוש במאגר למידה שיתופי מקצועי, מעמיק ומגוון זה.

2.3 שיתוף פעולה עם האגודה הסוציולוגית

קהילת הסוציולוגים מורכבת ברובה המכריע מנשות ואנשי אקדמיה ויישום במחקר ובייעוץ. אנו מזמינים אתכם לקחת חלק בפעילויות האגודה הסוציולוגית הישראלית ולהסתמך על חברי וחברות האגודה לתמיכה בהוראת הסוציולוגיה בכיתותיכם.

להלן הסיכומים וערוצי שיתוף הפעולה שגובשו:

✓ **חברות באגודה הסוציולוגית הישראלית** בעלות של 5 ש"ח לשנה. (דמי החברות כוללים גם שותפות בכל אחת מ-18 קהילות העניין של האגודה, שנושאי התמקדותן רבים ומגוונים ומנוי לכתב העת "סוציולוגיה ישראלית").

✓ **דמי השתתפות בכנס השנתי של האגודה: מורה: 65 ש"ח. תלמידים: חינם.** תאריך הכנס יפורסם במהלך שנה"ל תש"ף.

✓ **מנוי לכתב העת "סוציולוגיה ישראלית".**

✓ **סיוע בקידום, בהמלצה למנחים ומנחות, ספרות מחקרית עדכנית ובהנחית עבודות גמר במדעי החברה**

לתקשורת ומידע:

אתר האגודה: <http://www.israel-sociology.org.il/>

פייסבוק האגודה: <https://www.facebook.com/IsraelSociology>

2.4 תוכנית המחקר הבינלאומית "מארס ישראל"

בשנת תשפ"ב תקיים סוכנות החלל הישראלית את תוכנית המחקר הבינלאומית "מארס ישראל" במצפה רמון לקידום מחקר מדעי אנלוגי בתחום החלל לקראת משימות מאוישות עתידיות במאדים. תוכנית המחקר משלבת היבטים מתחומי דעת מגוונים, במטרה להתמודד עם אתגרים של התיישבות מחוץ לכדור הארץ, בין השאר גם בנושאים רלוונטיים לתחום מדעי החברה, כגון ביסוס נורמות וערכים בחברה חדשה, התמודדות עם אי ודאות ושאלות שונות בתחום הפסיכולוגיה והסוציולוגיה. זו יכולה להיות הזדמנות ללמידה בינתחומית והרחבת נקודות המבט על שאלות במדעי החברה. סוכנות החלל הישראלית מתכננת ללוות את המשימה בתוכנית חינוכית שתכלול מגוון פעילויות, ובהן השתלמות מורים בינתחומית של 30 שעות.

גם אתם ותלמידיכם יכולים להשתתף בתכנון ההתיישבות הראשונה על מאדים!

מורים המעוניינים לשקול אפשרות מעניינת ומאתגרת זו יידרשו להשתתף בהשתלמות (בינתחומית) בה יכירו את המושג "משימה אנלוגית" ואת פרויקט מארס ישראל 2021, בו מתבצעות משימות כאלה כחלק מפרויקט בינלאומי. המשימות עוסקות באתגרים הצפויים למשימות מאוישות על מאדים, המתחברים לנושאים מרכזיים במדעי החברה, ומשלבים ידע בינתחומי ויישום מיומנויות כגון חשיבה מיחשובית, חשיבה יצירתית, חשיבה ביקורתית, הכוונה עצמית, התנהלות חברתית ועוד.

בהשתלמות תוכלו להתנסות במשימות אנלוגיות, וללמוד כיצד להנחות תלמידים בתכנון וביצוע משימות דומות למשימות שיבצעו האסטרונאוטים הראשונים על מאדים. לידיעתכם, מורים שישתלבו בנושא יקבלו ליווי בביצוע תהליך החקר כולל ייעוץ מומחים.

3. הוראה למידה ומידע על בחינות הבגרות במדעי החברה בשנת הלימודים תשפ"ב:

3.1 השכלה כללית

סמל השכלה כללית ברוח וחברה הוא 084-083 או 084-073. מומלץ לשלב מעורבות חברתית במסגרת יחידת השכלה הכללית כמפורט בתכניות הלימודים שפותחו.

תכניות השכלה כללית במדעי החברה- במסגרת ההערכות ללמידה משמעותית וחובת לימוד יחידות השכלה כללית בכיתות י' גובשו לפני כשנה יחידות השכלה הכללית הבאות:

פסיכולוגיה- מתפיסה עצמית, מסוגלות וערך עצמי לתפיסת הפרט

סוציולוגיה- בנושא טקסים

כלכלה – מבוא לכלכלה: תקציב, ביקוש והיצע, ומותגים

מגדר- יחידה בינתחומית

גיל ההתבגרות- יחידה בינתחומית

בנוסף ניתן ללמוד יחידת השכלה כללית בחינוך פיננסי. לפרטים נוספים יש לפנות למדריכה הארצית בחינוך פיננסי בנושא, יפעת ברוש (ראו פרטים בסוף חוזר זה)

פירוט תכנים לכל אחת מיחידות הלימוד להשכלה כללית ניתן למצוא [באתר הפיקוח על הוראת מדעי החברה](#) בנוסף, הוכנה סביבה מסודרת אליה הועלו דוגמאות למערכי שיעור ופעילויות.

מצ"ב קישור לסביבה: <http://efratmima.wix.com/haskalaklalit>

3.2 תוכניות הלימודים בתחומי הדעת

לאור רפורמת הלמידה המשמעותית פורסמו מסמכי התאמה/הלימה לתכניות הלימודים במקצועות השונים ובהם פירוט הנושאים עליהם ייבחנו התלמידים בבחינות הבגרות. פרטים [באתר המפמ"ר](#). יחד עם זאת, מגפת הקורונה שינתה את המציאות היומיומית המוכרת ואנו נדרשים להערכות מחודשת וגמישות בהוראה-למידה-הערכה לאור המצב. כפי שראיתם, במבוא לחוזר זה נמצא קישור למסמכי מיקוד הלמידה של תכנית הלימודים לקראת בחינות קיץ תשפ"ב לתלמידי י"א-י"ב אשר עתידים לגשת לבחינות הבגרות בקיץ תשפ"ב. המלצות להוראה הבריידית ניתן למצוא באפליקציה שפותחו על ידי עינבל אריאלי וקישור אליה נמצא גם באתר המפמ"ר.

3.2.1 כלכלה- החל משנת הלימודים התשע"ג נלמדת בחטיבה העליונה תכנית הלימודים [בכלכלה](#) (תשס"ו-2006).

מטרת התכנית הינה להרחיב את אופקיהם של התלמידים בנושאים כלכליים וחברתיים, לצייד אותם בכלים להבנה וניתוח של המדיניות הכלכלית לשם גיבוש עמדה אישית מושכלת. בתכנית כלולים נושאים חדשים כמו גלובליזציה, כשלי שוק, אבטלה ותעסוקה ועוד, וכן נוספו בה דרכי הוראה-למידה והערכה. קישור לתכניות הלימודים [באתר המפמ"ר](#). לרשות מורים ותלמידים שיעורים מוקלטים, בכל תכני הלימוד, בהם מומלץ להיעזר במהלך למידה היברידית ובלמידה פיזית בכיתות. להלן הקישור

<https://pop.education.gov.il/online-learning/vod-broadcasts/?Topics=128700&page=1>

לתשומת ליבכם, בשל הקורונה קיים מיקוד למידה בשנה"ל תשפ"ב לתלמידי י"א-י"ב אשר ייבחנו בקיץ תשפ"ב בבחינת הבגרות במקצוע. המיקוד מופיע באתר הבית של המפמ"ר כפי שפורסם בתחילת חוזר זה.

היחידה השלישית בכלכלה - יחידה זו בוטלה על פי תוכנית הרפורמה.

3.2.2 פסיכולוגיה - בשנה"ל תשע"ט אושרה תכנית לימודים חדשה בפסיכולוגיה. החל משנה"ל תש"ף תלמידי י' הלומדים במגמת מדעי החברה החלו ללמוד תכנית זו. **משנת הלימודים תשפ"ב ואילך ילמדו וייבחנו (סמל שאלון 69271) כלל תלמידי הפסיכולוגיה בבתי הספר האינטרניים על פי תכנית זו. מידע לגבי נבחני משנה ונבחנים אקסטרניים יפורסם בהמשך.**

להלן קישור לתכנית הלימודים בפסיכולוגיה [באתר המפמ"ר](#). לתשומת ליבכם, בשל הקורונה קיים מיקוד למידה בשנה"ל תשפ"ב לתלמידי י"א - י"ב אשר ייבחנו בקיץ תשפ"ב בבחינת הבגרות במקצוע. המיקוד מופיע באתר הבית של המפמ"ר כפי שפורסם בתחילת חוזר זה.

נזכיר כי תהליך ההכרות והטמעת תכנית הלימודים החדשה התחיל בפיתוח מקצועי כבר לפני מספר שנים ונמשך עד לשנה החולפת. במהלך הפיתוח המקצועי נכתבו על ידי המורים דגמי הוראה, הוכנו מצגות וסיכומים של פרקי הלימוד בתכנית החדשה.

כל תוצרי השתלמויות הפיתוח המקצועי בתכנית החדשה בפסיכולוגיה בשנים תשע"ו-תש"פ הועלו לסביבת למידה **google classroom**. סביבה זו כוללת למעשה מאגר שיתופי לרשות מורי הפסיכולוגיה שיאפשר שיתוף פעולה והוראה יעילה של התכנית החדשה. הכניסה לסביבה תתאפשר למורים באמצעות חשבון ג'ימייל (gmail) אישי או מוסדי באישור המדריכה הארצית לפסיכולוגיה [עדה ספיר](#).

לצורך הצטרפות יש לבצע את השלבים הבאים:

שלב א- כדי להכניס אתכם למאגר שילחו מייל מחשבון ג'ימייל פרטי בלבד למייל הבא: Mdhmafmar@israschool.org.il חובה! לציין שם בית הספר בו אתם/ן מלמדים/ות ומחוז או שם מנכ"ל. (למניעת בעיות כניסה לא מזוהה) **שלב ב-** תקבלו הודעה למייל (תוך יום יומיים) - לחצו על "הצטרף/י" ואתם בפנים. אם יש קושי בכניסה צרו קשר איתי או עם [עינבל אריאלי](#) מדריכת תקשוב של מדה"ח. 0542226493 קראו את ההודעה בכניסה לסביבה.

נזכירכם כי אושרו 2 ספרי לימוד לתוכנית הלימודים החדשה: האחד - של הוצאת רכס והשני - בהוצאת כנרת. כמו כן, לרשותכם מאגר שיעורים מוקלטים בקישור <https://pop.education.gov.il/online-learning/vod-broadcasts/?Topics=60765,128508&page=1> (יש לוודא שבחיפוש רשום תחום הדעת המבוקש: פסיכולוגיה, סוציולוגיה, מדעי המדינה, כלכלה, אפשר לבחור אחד או יותר) ניתן לשלב שיעורים אלו במהלך ההוראה השוטפת של התכנים השונים בהתאם לרצונכם.

היחידה השלישית בפסיכולוגיה - יחידה זו בוטלה על פי תוכנית הרפורמה.

3.2.3 סוציולוגיה - אנו חוזרים ומזכירים כי החל משנה"ל תש"ע נדרשים כל המורים ללמוד מתוך סדרת הספרים "במעגלי חברה" מאת ניסן נווה, אורית רן ורונית אלעד בהוצאת "רכס". לאור הנחיות משרד החינוך ללמידה משמעותית נבנה מסמך התאמה המפרט את כל הנושאים שיכללו בבחינת הבגרות. מסמך זה מופיע בקישור [באתר המפמ"ר](#). לתשומת ליבכם, בשל הקורונה קיים מיקוד למידה בשנה"ל תשפ"ב לתלמידי י"א - י"ב אשר ייבחנו בקיץ תשפ"ב בבחינת הבגרות במקצוע. המיקוד מופיע באתר הבית של המפמ"ר כפי שפורסם בתחילת חוזר זה.

לקראת כניסתה של תכנית הלימודים החדשה בסוציולוגיה להוראה בשנה"ל תשפ"ג נמשיך בתהליך הפיתוח המקצועי של המורים. פרטים נוספים על השתלמויות בתחום הסוציולוגיה ראו בסעיף 4 בהמשך חוזר זה. כמו כן, לקראת היציאה לחופשת הקיץ הושלם מאגר השעורים המוקלטים. בתכנית הישנה בסוציולוגיה והוקלטו 12 שעורים העוסקים בנושאים מרכזיים מתוך התכנית החדשה. להלן קישור למאגר ההקלטות <https://pop.education.gov.il/online-learning/vod-broadcasts/?Topics=128361&page=1> יש לוודא שבחיפוש רשום תחום הדעת המבוקש מדעי החברה: פסיכולוגיה, סוציולוגיה, כלכלה. עד למעבר לתכנית הלימודים החדשה (לתלמידי כיתות י"א וי"ב תשפ"ג) ניתן לשלב שיעורים אלו במהלך ההוראה השוטפת של התכנים השונים בתכנית הנלמדת כיום. החדשה.

היחידה השלישית בסוציולוגיה - יחידה זו בוטלה על פי תוכנית הרפורמה.

3.2.4 מדע המדינה - גם במדע המדינה נבנה מסמך התאמה המפרט את כל הנושאים שנכללים בבגרות במדע המדינה על פי רפורמת הלמידה המשמעותית. קישור לתכניות הלימודים מופיע [באתר המפמ"ר](#). לתשומת ליבכם, בשל הקורונה קיים מיקוד למידה בשנה"ל תשפ"ב לתלמידי י"א וי"ב אשר ייבחנו בקיץ תשפ"ב בבחינת הבגרות במקצוע. המיקוד מופיע באתר הבית של המפמ"ר כפי שפורסם בתחילת חוזר זה.

היחידה השלישית במדעי המדינה - יחידה זו בוטלה על פי תוכנית הרפורמה.

3.3 בחינת הבגרות במדעי החברה לתלמידי כיתות י"א וי"ב אינטרניים:

3.3.1 דרכי היבחנות:

כפי שפורסם בחוזר מפמ"ר מדעי החברה תשע"ה/1 הוחלט, במסגרת הרפורמה ללמידה משמעותית, כי במדעי החברה יתקיים **אירוע היבחנות חיצוני אחד**. אירוע ההיבחנות יכול להיות באחד מתחומי הדעת הנלמדים במסגרת מקצועות מדעי החברה (פסיכולוגיה, סוציולוגיה, כלכלה או מדע המדינה). לאור האמור לעיל, תלמידי י"א או י"ב ייבחנו בבחינה חיצונית אחת בלבד. תחום הדעת השני ועבודת החקר יוערכו בהערכה פנימית, בית ספרית.

3.3.2 הנחיות בנושא מספר מטלות הערכה חלופית ואופן הדיווח במסגרת ה-30% במקצוע בו מתקיים אירוע ההבחנות חיצוני

- **במקצוע המוביל (בגרות חיצונית)** – התלמיד יידרש להגיש מטלה אחת בלבד של הערכה חלופית. **הציון ידווח במנבסנט/משוב**. המורה נדרש לתעד את ציוני התלמידים על פי מחוון ההערכה בחלופה בה בחר.
- ציון זה נלווה לציון הבחינה החיצונית שמשקלה 70%.

3.3.3 הנחיות בנוגע למקצוע המוערך במסגרת הערכה פנימית בית ספרית – הישגי התלמידים בתחום דעת זה יוערכו בהערכה בית ספרית ותינתן אוטונומיה למורי בית הספר להחליט על אופן ההערכה של מקצוע זה **בתיאום עם המדריך המחוזי**. הפירוט שלהלן מיועד הן לבתי ספר שתלמידיהם ייבחנו בתחום אחד במדעי החברה **כמקצוע הבחנות חיצוני והתחום השני יוערך כפנימי והן לבתי הספר שתלמידיהם עתידים להיבחן במקצוע**

בחירה אחר בבחינת בגרות חיצונית ומדעי החברה יוערך כולו במסגרת הערכה פנימית. מסמך זה מיועד להבהרת דרכי ההערכה במקצוע שאמור היה להיות בהיבחנות חיצונית בלבד.

מומלץ לשמור גם במקצוע זה על החלוקה של תחום הדעת הנלמד במסגרת ההערכה הפנימית ל- 70% ו- 30% כדי לאפשר גמישות בהבחנות התלמידים. התכנים הנלמדים במסגרת ה-30% יוערכו באחת משתי האפשרויות הבאות: הערכה באמצעות מטלת ביצוע או באמצעות שילוב חלופות בהערכה. במקרה של שילוב חלופות בהערכה, יידרש התלמיד לכתובת שתי מטלות הערכה חלופיות. מאחר ומטלת הביצוע הינה רחבה יותר בהיקפה, דרישותיה ומידת ההעמקה הנדרשת בה בהשוואה למטלות ההערכה חלופית- תיכתב מטלת ביצוע אחת בלבד .

מדינת ישראל, משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אגף רוח וחברה
 הפיקוח על הוראת מדעי החברה

3.3.3.1 הערכה באמצעות מטלת ביצוע - כפי שנכתב בתחילת חוזר זה, בוצעה התאמה של מטלות הביצוע מבחינת דרישות ומחווין לדרישות כפי שפורסמו על ידי המזכירות הפדגוגית. במסגרת ההתאמה הוחלט להפחית את דרישות מטלות הביצוע ולהעמידן על **מטלת ביצוע אחת בלבד** שאר הנושאים שילמדו במסגרת ה-30% יוערכו בהתאם לבחירתו של המורה ועל פי שיקול דעתו המקצועית **בתיאום עם מדריך הלמידה המשמעותית** הבית ספרי. יחד עם זאת אנו מבקשים להבהיר כי:

- א. על בית הספר ללמד את כל נושאי ה-30% ומתוכם לבחור נושא למטלת הביצוע.
- ב. לא ניתן לבחור באותו הנושא גם למטלת הביצוע וגם לנושא לעבודת החקר ביחידה החמישית.
- ג. לא ניתן לכתוב מטלת ביצוע בתכנית החדשה בפסיכולוגיה.

את מסמך ההנחיות למטלת הביצוע – נייר עמדה והמחווין ניתן למצוא באתר המפמ"ר (ראו: מטלות ביצוע) בית ספר הבוחר באפשרות של מטלת ביצוע במקצוע בהערכה פנימית (סמלי שאלון: 063273,066273,069273,065273) ידווח את הציון באמצעות השילובית (אפליקציה). במקרים אלו, ביה"ס יידרש להחתים את מנהל בית הספר על אישור נלווה מטעם אגף הבחינות. **תשלום על בדיקת מטלת הביצוע יתאפשר אך ורק למורים הרשומים במאגר הבודקים במרב"ד.**

קריטריון ראשון	קריטריון שני	ציון שנתי
מטלת ביצוע	פריטי הערכה שאינה מטלת ביצוע כגון: עבודות מבדקים, מבחנים, תרגילים	
30%	70%	

המורה יזין רק הציון הסופי, המהווה חישוב הרכיבים הנ"ל.

3.3.3.2 הערכה באמצעות מטלות הערכה חלופית - בית ספר אשר יבחר באפשרות זו יוכל לבחור בשתי חלופות המותאמות לתלמידיו מתוך מגוון החלופות שהועלו לאתר המפמ"ר. להלן קישור למסמך חלופות בהוראה והערכה במדעי החברה **ובתיאום עם המדריך המחוזי**. במסמך שולבו גם מרכיבים המאפשרים גיבוש וביצוע מטלה באמצעים מקוונים.

הציון הסופי למקצוע בהערכה פנימית (סמלי שאלון: 063273,066273,069273,065273) יוזן במנבסנט/במשוב וייחושב על פי הרכיבים להלן. יובהר כי בחירה באפשרות זו אינה מאפשרת תגמול המורה.

קריטריון ראשון	קריטריון שני	קריטריון שלישי	ציון שנתי
חלופת הערכה 1- 15%	חלופת הערכה 2 - 15%	פריטי הערכה שאינה מטלת ביצוע כגון: עבודות מבדקים, מבחנים, תרגילים ותלמידאות לאורך השנה וכן ארוע הערכה מסכם. יש לקבוע את חלוקת הינקוד בין ההערכה המתמשכת לאורך השנה לבין הארוע	

מדינת ישראל, משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אגף רוח וחברה
 הפיקוח על הוראת מדעי החברה

	<p>המסכם בהתאם להיקף כל פריט ולמשקלו היחסי. 70%</p> <p><u>להלן מספר אפשרויות לאירוע המסכם:</u></p> <p>מתן חלופת הערכה נוספת לתלמידים. ניתן לבחור את המטלה מתוך חוברת המטלות הנמצאת באתר המפמ"ר (חוברת חלופות בהוראה למידה והערכה במדעי החברה 2019)</p> <p>מבחן בית בזמן קצוב. במועד ובשעה שייקבעו מראש על ידי המורה ובתאום עם לוח הבחינות הבית ספרי. מומלץ, כי המבחן יורכב מ 20-25% ידע ויתר השאלות ברמת חשיבה של יישום והערכה. ניתן כמובן לעשות שימוש במבחני המתכונת שנבנו במחוזות ולהתאימם.</p> <p>קביעת מועד משותף למספר בתי ספר</p> <p>מבחן עם חומר פתוח</p>		
--	--	--	--

לתשומת ליבכם! מאחר וקיימת שונות בין והפריטים השונים שנבחרו לכתובת מטלות ההערכה החלופית בבתי הספר השונים, על בית הספר/המורה להכין במקביל להזנת הציון טבלה/טופס אקסל שבו יפורטו ציוני התלמידים לכל אחד מהקריטריונים הנ"ל (לדוגמא: בית ספר שבחר בסרט ומשחק לימודי כחלופות יכין טבלה עם הקריטריונים להערכה של כל אחת ממטלות הללו וכן פירוט הציונים בקריטריון השלישי. יש לשמור דוגמת מטלות, מבחנים, עבודות ותרגילים שנבחרו לכלל הקריטריונים. יודגש כי במידה ובית הספר בחר בתחום זעת אחר להבחנות חיצונית וכל תחום מדעי החברה מוערך בהערכה פנימית מתווה ההערכה המופיע בסעיף זה חל על שני תחומי הדעת. יחד עם זאת לא ניתן לכתוב מטלת ביצוע בשני התחומים אלא רק בתחום אחד.

3.3.3.3 הנחיות בנושא טפסי הדיווח ליחידה החמישית¹:

עבודת החקר (היחידה החמישית) תיבדק ע"י המורה המנחה בלבד. הציון הוא ציון פנימי. על פי הנחיות אגף הבחינות, הציון לעבודת החקר במדעי החברה במסגרת היחידה החמישית יוזן באמצעות האפליקציה (שילובית).

להלן אופן חישוב הציון:

קריטריון שלישי (דיון ומסקנות ורפלקציה- תהליך)	קריטריון שני (חלק מחקרי - תוצר)	קריטריון ראשון (חלק תאורטי-ידע)	ציון שנתי
28/28	44/44	28/28	

הציון הסופי ייכתב פעמיים, כציון בחינה וציון שנתי. יש לשמור טופס אקסל ובו פירוט ציוני התלמידים.

3.4 עבודות חקר / למידת חקר

עבודת החקר במדעי החברה הינה יחידת חובה במסגרת לימודי תחום מדעי החברה. בתהליך כתיבתה של עבודת החקר נפגשים התלמידים עם עולם המחקר תוך תכנון וביצוע של חקר אמפירי. על התלמידים לבטא את ידיעותיהם והבנתם בנושאים שלמדו במסגרת לימודי מדעי החברה ולהעמיק ולחקור בנושאים מחיי היום יום המעוררים בהם סקרנות תוך שימוש במושגים ותיאוריות מתחום מדעי החברה.

שינויים בנושא עבודת החקר בעקבות תוכנית הרפורמה:

כפי שנכתב בסעיף 3.3.3.3. לעיל, החל משנת הלימודים תשע"ז מוערכת עבודת החקר במסגרת הערכה פנימית.

נוהל שליחת הצעות מחקר למדריך המחוזי יישאר כבעבר והוא מפורט בסעיף 3.4.1.

כידוע, תלמידינו משקיעים זמן רב בכתיבת עבודת החקר. על כן, אנו ממליצים לתת בולטות לתהליך זה באמצעות קיום ערב הצגת עבודות עם הורים או הצגת העבודות לתלמידי שכבת י"א ו/ או- הכנת חוברת דיגיטלית עם תקצירי עבודות החקר של התלמידים שתועלה לאתר ביה"ס.

מומלץ כי מורים המעוניינים בכך יתאמו עם מורה עמית שיחה (אפשר באמצעות הזום) של כ- 5 דקות על עבודת החקר.

אנו מזכירים, כי חוברת הנחיות לכתובת עבודת חקר ומסמך דידקטי להוראת היחידה ניתן למצוא [באתר המפמ"ר](#). במסגרת הנחיות מסמך זה שולבה כתיבת רפלקציה כחלק ממרכיבי עבודת החקר.

להנחיות לגבי אופן הזנת הציון אנא ראו בסעיף 3.3.3.3. לעיל

כמו כן אנו מזכירים, כי ניתן לשלב את תלמידיכם בסביבת הלמידה הדיגיטלית כפי שפורט בסעיף 2.2 בחוזר זה.

¹ היחידה החמישית רלוונטית לתלמידים אינטרניים בלבד. תלמידים אקסטרניים ונבחני משנה ייבחנו בשאלון שיטות מחקר לפי הפירוט בהמשך

3.4.1 אישור עבודות חקר - עבודת היחידה החמישית במדעי החברה:

הצעות ליחידת הלימוד החמישית במדעי החברה יש לשלוח בדואר אלקטרוני, עד לתאריך, 16.11.21 על פי הפירוט הבא:
בסוציולוגיה ובפסיכולוגיה - למדריכים המחוזיים
במדע המדינה - לסמר אמארה, מדריכה ארצית למדע המדינה
בכלכלה - ללימור שיאון, המדריכה הארצית לכלכלה
בשנה"ל תשפ"ב תישלחנה ההצעות על פי הפירוט הבא:
מורים חדשים (עד 5 שנות ותק בהנחיית היחידה החמישית) – ישלחו טופס מרכז + דף הצעה מלא לכל תלמיד בנפרד.
מורים ותיקים (מ- 5 שנים והלאה בהנחיית היחידה החמישית) - ישלחו טופס מרכז בלבד.
על אף האמור לעיל, יצוין, כי המדריך המחוזי רשאי, על פי שיקול דעתו המקצועי לבקש ממורה זה או אחר טופס הצעה מלא.

אין להתחיל בתהליך כתיבת העבודה לפני קבלת אישור המדריך.

הטפסים נמצאים באתר המפמ"ר בקישור:

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Hevra/MeShulchanoShelHamafmar

3.5 בחינות בגרות לנבחנים אקסטרניים ונבחני משנה

החל משנת הלימודים תשע"ח נבחנים גם הנבחנים אקסטרניים ונבחני משנה בשאלוני הרפורמה ללמידה משמעותית בתחומי הדעת הבאים: כלכלה, מדע המדינה, פסיכולוגיה, סוציולוגיה.
על מנת להשלים חמש יחידות, נבחן אקסטרני יידרש לגשת ל- 2 שאלונים מתוך ארבעת השאלונים בתחומי הדעת השונים ובשאלון בשיטות מחקר מורחב.
נבחני משנה שנבחנו בחלק מהשאלונים יוכלו להשלים על פי העניין. למשל: נבחנת/משנה שחסר ל/ה ציון בהערכה הבית ספרית תוכל/יכול להשלים זאת באמצעות היבחנות בשאלון שיטות מחקר מורחב.

להלן סמלי השאלונים וקישורים לתכניות הנ"ל:

65-281 – סוציולוגיה [קישור לתכנית הלימודים](#)

63-281 – כלכלה [קישור לתכנית הלימודים](#)

66-281 - מדעי המדינה [קישור לתכנית הלימודים](#)

באשר למקצוע הפסיכולוגיה - יפורסם בנפרד

שיטות מחקר במדעי החברה

החל משנת הלימודים תשע"ט כלל הנבחנים אקסטרניים ונבחני המשנה נבחנים בשאלון שיטות מחקר מורחב 049182 (אשר כולל פרקי השלמה לנושאי ה- 30% מ- 4 תחומי הדעת). [קישור לתכנית הלימודים](#)

4. פיתוח מקצועי במדעי החברה לשנה"ל תשפ"ב

מסמך מפורט ובו פרוט ההשתלמויות המתוכננות לשנה"ל תשפ"ב יועלה לאתר מיד עם קבלת אישורי המשרד להשתלמויות.

להלן פירוט השתלמויות הפיתוח המקצועי המתוכננות לשנה"ל תשפ"ב

סוציולוגיה- השתלמויות בנושאי הלימוד החדשים מתוך נושאי הלימוד המתוכננים בתכנית הלימודים החדשה בסוציולוגיה. ההשתלמויות תשלבנה מפגשי פנים אל פנים, מפגשים סינכרוניים ומשימות מתוקשבות. כל השתלמות בהיקף של 30 שעות. ההשתלמויות תעסוקנה בנושאים תרבות נעורים וצריכה, החיים המשפחתיים, גלובליזציה ועולם העבודה וארגונים.

מרכזת ההשתלמויות: אתי אברמוביץ'

מדע המדינה- השתלמות המשלבת את ספר הלימוד ונושאי לימוד עדכניים מתוך תכנית הלימודים ממשל ופוליטיקה העתידה להיכנס להוראה בשנה"ל תשפ"ג.

מרכזת ההשתלמות: סמר אמארה

פסיכולוגיה- בהתאם להיקף הקצאת השעות נעדכן האם תיפתח גם השנה השתלמות למורי הפסיכולוגיה שטרם השתלמו

בכל ההשתלמויות הנ"ל יושם דגש על פיתוח דגמי הוראה, למידה ומטלות הערכה (מבחנים ומחוננים).

כמו כן מתוכננות מספר השתלמויות במסגרת השתלמות **איחוד מול ייחוד** המופעלת על ידי אגף א לפיתוח פדגוגי במזכירות הפדגוגית. בכל אחת מההשתלמויות תשולב יחידה תוספתית העוסקת בלמידה מקוונת. פרטים לגבי ההרשמה לכלל

ההשתלמויות יפורסמו בהמשך:

1. **שילוב סרטונים בהוראת מדעי החברה** - השתלמות מתוקשבת בהיקף של 30 שעות

מנחה: קרן אלימלך

2. **כלכלה ולמורי הפסיכולוגיה-** לפירוט ראה סעיף 2.1

3. **לומד עצמאי-** השתלמות בהיקף של 30 שעות. מרכזת: עינבל אריאלי.

5. אתר המפמ"ר

אתר המפמ"ר הוא האתר אליו מועלות כל הודעות הפיקוח ויש להיכנס אליו לפחות אחת לשבוע.
כתובת האתר: https://pop.education.gov.il/tchumey_daat/social-sciences/high-school/
ניתן להוריד את אפליקציית מדעי החברה לנייד, באפליקציה אפשר למצוא הקלטות ומצגות של תוכניות הלימודים במדעי החברה.

רשימת המדריכים המלאה נמצאת באתר המפמ"ר ומצ"ב בהמשך לחוזר זה.
במקביל, אנו מקפידים על העברת הודעות באמצעות צוות ההדרכה המחוזי וואטסאפ של קהילת המורים בכל אחד מהמקצועות. חשוב להירשם אצל המדריכים המחוזיים והארציים כדי להיות שותפים בקהילות אלו.

6. הגשת בקשות לבדיקת בחינות בגרות בעל פה

החל משנה"ל תשע"ד מופעלת על ידי משרד החינוך, מערכת טפסים אינטרנטית להגשת בקשות לאישור בוחנים בע"פ. המערכת מאפשרת מתן תשובות מהירות וענייניות לבקשות בתי הספר. האחריות על שיבוץ ואישור הבוחנים בע"פ הועברה למנהלי בתי הספר. על מנת שתוכלו להיערך כראוי, אנו מפרטים את התנאים בהם חייב לעמוד מורה המעוניין לשמש בבוחן בחינות בע"פ, כפי שפורסמו בחוזר מנכ"ל סד/3(א) על ידי האגף ללקויי למידה.

1. המורה הבוחן אינו מלמד את התלמיד הנבחן בע"פ את מקצוע הבחינה בשנה"ל הנוכחית (תשע"ט).
 2. המורה הגיש לבחינות בגרות במקצוע הבחינה לפחות 4 פעמים במרוצת 7 השנים האחרונות
 3. על המורה להיות בעל אישור השתלמות בהיקף של 30 ש' לפחות במקצוע מהשנתיים האחרונות.
- מורים המעוניינים לבחון בע"פ **נדרשים** למלא את פרטיהם במאגר המומחים של משרד החינוך בקישור: <http://experts.education.gov.il>

הערכת בחינות בגרות במועד קיץ תשפ"ב:

לקראת כל אחד ממועדי בגרויות הקיץ אנו מרעננים, מרחיבים ומשדרגים את מאגר המעריכים בכל מקצועות מדעי החברה, כנדרש בחוזר מנכ"ל סה/4(א). אנו קוראים למורים נוספים להצטרף לשורות המעריכים בכל מקצועות מדעי החברה.

ע"פ חוזר המנכ"ל הנ"ל, רשאים להיכלל במאגר המעריכים מי שעומדים בתנאים הבאים:

- בעלי תעודת הוראה/רישיון הוראה במקצוע בו מבקשים להעריך.
- בעלי תואר אקדמי במקצוע בו מבקשים להעריך.
- לפחות חמש שנות הוראה במקצוע.
- הגשת תלמידים לבחינת בגרות **במקצוע** לפחות ארבע פעמים במהלך חמש השנים האחרונות.
- **השתלמות מקצועית אחת לפחות בהיקף של 30 ש' לפחות במהלך השנתיים האחרונות (יש לעדכן את אישורי ההשתלמויות במאגר המומחים של המרב"ד).**
- המלצת מנהל ביה"ס.

מועמד חדש המעוניין להשתלב בהערכת בחינות בכתב נדרש להיכנס לאתר מאגר מומחים

<http://experts.education.gov.il>

ולעדכן את פרטיו. יש להקפיד ולהשלים את כל הפרטים והמסמכים הנדרשים. רק לאחר השלמת כל הליך הרישום ניתן יהיה להתחיל לטפל בבקשה.

כניסה ועדכון פרטים במערכת מתאפשר עד ל-31 בדצמבר בלבד. תשובה תתקבל במהלך חודש מרץ. מורה שהגיש בקשה ולא קבל תשובה עד סוף חודש מרץ מתבקש לפנות אל האחראית על בחינות הבגרות, האדון טל גבאי במייל udital@gmail.com

לא ניתן להירשם בטפסים ידניים. טופס ידני שיוגש - לא יטופל.

מעריכים וותיקים המעריכים בחינות בגרות במדעי החברה, ומעוניינים להמשיך ולהעריך גם בשנה"ל תשפ"ב **מתבקשים להיכנס למאגר המומחים ולעדכן את בקשתם באמצעות המערכת.**

מעריכים וותיקים, שלא העריכו בחינות בגרות בשנה"ל תשפ"א ומעוניינים לחזור למאגר המעריכים מתבקשים בנוסף לעדכון בקשתם במערכת, לשלוח מייל בקשה לחזור למאגר המעריכים הפעילים לאחראית בחינות הבגרות במדעי החברה, האדון טל גבאי udital@gmail.com

הפיקוח על הוראת מדעי החברה אינו מתחייב לקבל את כל המועמדים, אלא על פי צרכי המערכת.

רשימת מדריכים במדעי החברה תשפ"ב

מפמ"ר מדעי החברה: דנה פרידמן
 טלפון קווי: 03-9619776
 נייד: 050-6289268
 כתובת מייל: danielaf@education.gov.il
מדריכים ארציים

שם	תפקיד	טלפון קווי	טלפון סלולארי	כתובת מייל
טל גבאי	בחינות הבגרות	02-6508151	054-4972540	udital@gmail.com
לימור שיאון	מדריכה ארצית בכלכלה		052-4333409	sion.limor@gmail.com
עדה ספיר	מדריכה ארצית בפסיכולוגיה מדריכה ארצית לעבודות גמר		054-6479248	adasapirr@gmail.com
אתי אברמוביץ	מדריכה ארצית בסוציולוגיה ומתודולוגיה		054-5721556	etiavr35@hotmail.com
סמר אמארה	מדריכה ארצית למדע המדינה		050-3-36446	s_smr_e@hotmail.com
אחמד חמוזה	סוציולוגיה במגזר הערבי		052-2967314	hamza.h1000@gmail.com
עינבל אריאלי	מדריכת תקשוב במדעי החברה		054-2226493	inbal.ariely@gmail.com
יפעת ברוש	מדריכה מובילה בחינוך פיננסי		050-7664976	Yifatb7@gmail.com
שמוליק שחר	מדריך למידה בינתחומית בחטיבות הביניים		050-9440069	Shmuelshahar63@gmail.com

מדריכים מחוזיים

שם	מחוז	טלפון קווי	טלפון סלולארי	כתובת דואל
נדב שיש	מדריך מוביל מחוז דרום דרומי והתישבותי דרום		050-3686860	nadavil2011@gmail.com
ד"ר ארז טרבלסי	מדריך מחוז דרום		058-4-71096	Ereztr@herzog.ac.il
עידו גלדי	מדריך מוביל מחוז תל אביב		054-75757592	iddogilday@gmail.com
שמוליק שחר	מחוז והתישבותי תל אביב והמרכז		050-9440069	Shmuelshahar63@gmail.com
נילי אכברט ברזניצקי	מדריכה מובילה מחוז מרכז ולמידה משמעותית		052-7220018	nillyaachbert@gmail.com
דניאלה רם	מדריכת מחוז מרכז		054-2399617	danielaram1902@gmail.com
שרה ליאתים	מדריכה מובילה מחוז חיפה		0524222961	liatims7@gmail.com
אילנית ארם מזרחי	מדריכת מחוז חיפה		052-8466617	ilanitaramm@gmail.com
רותם שלומית אילוז	מדריכת מחוז צפון		054-7888129	Rotemil@rogozin.ort.org.il
ענבל מעודד	מדריכה מובילה מחוז צפון התישבותי		052-4739007	inbalm@amakimtavor.com
טל גבאי	מדריך מוביל מחוז ירושלים	02-6508151	054-4972540	udital@gmail.com
טל קופל	מדריך מחוז מנח"י		050-6505531	TalKopel1@gmail.com